

ว่าประสบการณ์ใน “เรื่องแปลก” นั้น ไม่ใช่เรื่องแปลกประหลาดอะไร มีครอบครัวมากมายที่พ่อแม่ถูกห่างเหินต่อกันรวมทั้งครอบครัวชายชราคนนั้นด้วย เพียงแต่เขาไม่ได้เอาใจใส่รับรู้ ชายชราแนะนำให้เขานอนพักที่สวนสาธารณะนั้นหนึ่งคืน ประสบการณ์ 1 วัน คืนนั้นทำให้เขามองโลกด้วยสายตาใหม่ เมื่อกลับบ้านภรรยาจำเขาได้

จะเห็นได้ว่า “เรื่องไม่แปลก” ได้ “เฉลย” คำตอบแก่ “เรื่องแปลก” ด้วยองค์ประกอบสำคัญคือ บทสนทนาของ “ผม” กับชายชราในสวนสาธารณะและคำบรรยายความคิด “ผม” การให้ตัวเองเป็นผู้เล่าเรื่องทำให้ผู้อ่านเห็นความคิดและโลกทรรศน์ในการใช้ชีวิตของเธอ อีกทั้งมุมมองภายในของตัวละครยังแสดงพัฒนาการทางความคิดที่ปรับเปลี่ยนไปในทางที่เข้าใจปัญหาอันเนื่องจากตัวเองมากขึ้น ผู้อ่านจึงได้รับสารว่า การที่คนใกล้ชิดจดจำตัวเองไม่ได้นั้นเป็นเพราะเขาไม่เคยสนใจผู้อื่นอย่างแท้จริงเลย กล่าวได้ว่าเขาไม่รู้จักคนที่คิดว่าใกล้ชิดเลยแม้แต่น้อย ดังจะเปรียบเทียบตอนที่เขายังตกอยู่ในความไม่รู้กับตอนที่มีความเข้าใจต่อไปนี้

...เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ข้าพเจ้าสิ้นอิสรภาพชั่วคราวจากสาเหตุที่ข้าพเจ้าเองก็ยังไม่รู้ นั่งคิดอย่างโกรธระคนแปลกใจ วาสนิจ้าข้าพเจ้าไม่ได้จริงหรือ? เป็นไปไม่ได้ นอกจากเธอจะโกรธข้าพเจ้าที่ออกมามีเรื่องข้างนอก จึงแกล้งจำข้าพเจ้าไม่ได้ กิดได้ดังนั้นก็หัวเราะหึๆในคอ ใจค่อยสงบลง... (135)

(ตัวเองอยู่ในห้องขังและพบว่าภรรยาจำตนไม่ได้)

คุณคือใคร? กระจกเงาถามข้าพเจ้า

ผมชื่อ วิษณุ เป็นสถาปนิก โศครพมีฐานะดี ภรรยาผมชื่อ วาสนิ

ความจำคุณเลืกรบถ้วนหรือไม่?

แน่นอน ผมเรียนจบสถาปัตยกรรมศาสตร์ด้วยคะแนนเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง หนึ่งในไม่กี่คนไทยที่เรียนจบจาก เค็ม.ไอ.ที. ด้วยคะแนนที่ฝรั่งทั้ง ความจำผมดีเยี่ยม

เขานี้วาสนิยังจำคุณได้

ใช่ ก็เราแต่งงานมาเกือบยี่สิบปีแล้วนี่หว่า

คุณมีเพื่อนคนอื่นที่สามารถยืนยันคุณได้ไหม?

มีมากมาย ทั้งเพื่อน ญาติพี่น้อง ถูกคำ แต่ถ้าคนสนิทที่สุดของผมยังจำผมไม่ได้ หมาที่ไหนจะมาจำผมได้

ชีวิตคุณเป็นยังไง?

ดีมาก การงานดี ฐานะดี ทุกอย่างบริบูรณ์ ทุกคนรักผม ไม่จำเป็นพ่อตาผมจะยกลูกสาวที่รักที่สุดให้ผมหรือ

ภรรยาคุณล่ะ?

เยี่ยม เธอรักผมมาก

รักมากแล้วทำไมถึงจำคุณไม่ได้?

ไอ้ท่า! กูจะไปรู้เธอละ

ใบหน้าคุณเปลี่ยนไปหรือ?

ไม่เปลี่ยน ไม่มีอะไรเปลี่ยนมาสี่สิบปีแล้ว

มีปัญหาที่บ้านหรือเปล่า?

เปล่า ผมมีความสุขดี

มีปัญหาเช็ทซ์หรือเปล่า?

ไม่มีโว้ย

แนใจ

..... (139)

(สนทนากับเงาของตัวเองในกระจกในเรื่องที่เขาไม่รู้อย่างแท้จริงจึงตอบคำถามตัวเองไม่ได้ทั้งหมด)

ในตอน “2. เรื่องไม่แปลก” การตอบคำถามของชายชราไม่ได้ก็แสดงว่าเขาไม่เคยใส่ใจต่อประเด็นที่ถูกถาม นี่ถือคำเฉลยว่าต้นตอของปัญหามาจากเงาอง

“คุณรู้จักพ่อตาคุณดีแค่ไหน?”

“ก็พบปะกันอยู่เรื่อย ทุกอาทิตย์กินข้าวเย็นพร้อมหน้ากันที่บ้านท่าน...”

“เขาชอบทานอะไร?”

ข้าพเจ้าเงียบ

“ความสุขของเขาคืออะไร?”

“ผมไม่รู้ ผมไม่ได้อยู่กับท่านทุกวันนี้...”

คนแม่อิม ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าเขาจริงหรือไม่

“โอ! ตายจริง ผมลืมไป แต่คุณก็ต้องอยู่กับเมียคุณนะซี เมียคุณมีความสุขมากที่สุดในชีวิตเมื่อไหร่?”

“ผม...” ข้าพเจ้านิ่งเงียบ

“คุณตอบไม่ได้? ไม่เป็นไร ผู้ชายหลายคนก็ตอบคำถามนี้ไม่ได้เหมือนกัน เรื่องขำขันเรื่องสุดท้ายที่คุณเล่าให้เธอฟังจนหัวเราะกลิ้งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร?”

ข้าพเจ้าเงียบ

เขาค้มเหล้าอีกอีกหนึ่ง กลิ่นฉุนเฉียวของมันลอยมาบาดนาสิกประสาท

“ระยะนี้เคยเห็นเส้นผมภรรยาคุณร่วงบนเตียงไหม?”

ข้าพเจ้าเงียบไปนาน “ผม... ลุงถามคำถามแปลกๆ...”

คนแก่หัวเราะเบาๆ “แปลกหรือ? แปลกกว่าเรื่องของคุณในวันนี้หรือเปล่า?”

(142-143)(สนทนากับชายชราในสวนสาธารณะ)

ตัวเอกโชคดีที่ชายชราตรงที่โลกใบเก่าที่เขาจากมายังยินดีต้อนรับเขากลับ แสดงว่าความเข้าใจของเขาเกิดขึ้นไม่สายเกินไป เมื่อตัวเอกถามชายชราว่าทำไมไม่กลับบ้าน คำตอบที่ว่า “โลกอีกใบหนึ่งยังไม่ยอมเปิดให้ผม อีกลอย่างผมว่า ผมเริ่มชินกับโลกใบใหม่ใบนี้เสียแล้ว ผมคงได้แต่รอ...”(144) คำตอบนี้บ่งบอกโศกนาฏกรรมของสังคมที่ผู้คนมุ่งทำงานเพื่อชื่อเสียงเงินตราจนหลงลืมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การละเลยของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ส่งผลที่ร้ายแรงไม่ต่างกัน ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า การเปิดตัวเองรับรู้ความจริงนั้นไม่ยาก เพียงแค่รู้จักมองและสังเกตเท่านั้น โลกที่บุคคลคิดว่าคุ้นเคยนั้นเป็นเพียงโลกที่เขาเห็นแต่ไม่เข้าใจ ตัวเอกจึงกล่าวว่

นาที่นั่นข้าพเจ้ารู้สึกว่เรื่องประหลาดของข้าพเจ้าในวันนี้หาใช่เรื่องเลวร้ายที่สุด ความจริงแล้วมันไม่ได้แปลกอะไรเลย เรื่องของตาแก่คนนี้ต่างหากที่น่าประหลาดกว่า โลกที่ข้าพเจ้าคุ้นเคยใบนี้ยังมีเรื่องที่ข้าพเจ้าไม่คุ้นเคยอีกมากนัก กลัวยว่มีโลกสองใบซ้อนกันอยู่ โลกของคนแปลกหน้ากับคนที่คุ้นเคยสลับสนปนเปกันเสียจนถูกจำพ่อแม่ไม่ได้ คนมั่งมีลืมนว่ยังมีคนยากไร้ และคนที่ข้าพเจ้ารักจำข้าพเจ้าไม่ได้ (143)

1.2.2 รูปแบบเรื่องสั้นปกติ

“อภพศกัศวรล” เป็นเรื่องที่แสดงว่ สังคมที่เพียงแต่มีอุดมการณ์แต่ไม่สนใจความไว้จริยธรรมของวิธีการ นอกจากจะไม่ว่บรรลุผลแล้วยังต้องประสบความวิบัติอย่างรุนแรงอีกด้วย ผู้แต่งสื่อความหมายด้วยความวิปริตแปรปรวนของธรรมชาติจนหิมะตกทั้งปี ซึ่งสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ผู้คนอย่างแสนสาหัส ขนาดที่เรียกว่ อภพศกัศวรล ผูกเรื่องโดยใช้ฉากหมู่บ้านบางจันทร์ ดำเนินเรื่องผ่านมุมมองของผู้ใหญ่ที่ซึ่งย้อนรำลึกความหลังให้ควายเผ่าซึ่งเป็นทั้งเพื่อนและความหวังของเขาทั้ง

เนื้อเรื่องมีว่า ผู้ใหญ่ลีซึ่งเรียนจบวิชา “ครู” จากกรุงเทพฯ เมื่อแรกรับตำแหน่ง ผู้ใหญ่กำนันก็หวังจะทำให้หมู่บ้านบางจันทร์เป็นหมู่บ้านประชาธิปไตยแห่งแรกของภาคอีสาน เขากับครูวนิดาหญิงคนรักร่วมกันสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของระบบประชาธิปไตยแก่ชาวบ้าน โดยเริ่มที่การปลูกฝังแนวคิดนี้แก่เด็กๆ ในหมู่บ้าน แต่ก็ไม่มีโรงเรียนและขาดแคลนอุปกรณ์การสอน ครั้นจะหวังพึ่งระบบราชการก็ไม่มี ความชัดเจนแน่นอน หลังจากที่ปฏิเสธการขอยืมเงินให้นักการเมืองจากเมืองหลวงแลกกับการสร้างโรงเรียน เขากลับลังเลแต่คิดว่าเปลี่ยนวิธีการไม่เปลี่ยนหลักการและ “ผู้นำที่ดีต้องรู้จักพลิกแพลงไปตามสถานการณ์ ครอบงำที่หลักการเดิมยังไม่ถูกบิดเบือน” (59) จึงจัดให้สภาหมู่บ้านลงคะแนน ผลเกิดเป็นเอกฉันท์คือควรรายเสีย ครูวนิดาผู้คัดค้านเพียงคนเดียวก็จากไปหลังจากวันเปิดโรงเรียนเพราะหมดศรัทธาในตัวผู้ใหญ่ลี หมู่บ้านได้รับการพัฒนาด้วยเงินของ ส.ส. เพื่อแลกกับการได้รับเลือกตั้ง “ตลอดกาล” ในขณะที่อากาศเริ่มแปรปรวนแต่ไม่มีใครสังเกตเห็น โครงการประชาธิปไตยก็ถูกลืมเพราะไม่มีใครเห็นความจำเป็นเช่นเดียวกับไม่มีใครเอาใจใส่ว่าต้องมีการศึกษา ต่อมาโรงเรียนจึงร้างพร้อมๆ กับที่

หลายปีมาแล้วที่ฝนไม่ตกลงมาอีกเลย นภากลายเป็นสีแดงฉาน ไม่นานต่อมา ก็เริ่มลงเป็นสีดำทมิฬ เมล็ดน้ำแข็งตกลงมาจากฟ้าทุกวัน ตัวลีเลื่อนคลานผ่านพ่นตามทุ่งนามากขึ้นทุกปี แรกๆ เกิดโรคระบาด ต่อมาใครบางคนก็สังเกตเห็นงูออกถูกเป็นจิ้งจก พวกคนก็ไม่ทำรังที่ต้นไม้ กลับขุดรูอยู่ใต้ดิน แต่ไม่เคยมีลูกบ้านคนใดบอกว่าเป็นเรื่องประหลาด ไม่นานต่อมาเขาก็สังเกตเห็นนัยน์ตาลูกบ้านหลายคนเริ่มมีแววตืเขียวขางๆ... (63)

เป็นอันว่าสิ่งที่วิปริตยิ่งกว่าธรรมชาติก็คือ ความไม่ล่วงรู้ของมนุษย์ต่อความวิปริตทางคุณธรรม สีเขียวขางที่นัยน์ตาชาวบ้านเป็นนัยน์ตาสีเดียวกับนักรบเมืองที่เข้ามาซื้อเสียงจนได้เป็นรัฐมนตรี นั่นคือ สัญลักษณ์ของเงินตราที่ชักนำไปให้เกิดความโลภอันเป็นบ่อเกิดของความหายนะ วินทร์แสดงทัศนะต่อนักการเมืองผู้หัวโชนผ่านการใช้สัญลักษณ์ว่า นัยน์ตาสีเขียวสะท้อนแสงไฟ เช่นนัยน์ตาสัตว์กินเนื้อของนักรบเมืองที่มาซื้อเสียงก็คือ นัยน์ตาของผู้ที่คิดจะหาผลประโยชน์จากชาวบ้าน หรือกล่าวได้ว่า เป็นนัยน์ตาของคนที่ “กินคน” ด้วยกัน

วันที่ผู้ใหญ่ลีเล่าเบื้องหลังความวิปริตอาเพศให้ควายเต่าซึ่งเป็นทั้งเพื่อนและความหวังเดียวที่มีอยู่ฟัง ก็คือวันที่ควายตัวนั้นทนต่อสภาพอากาศไม่ไหวจนเสียชีวิตลงในที่สุด นั่นเท่ากับผู้ใหญ่ลีได้สูญเสียความหวังเดียวที่มีอยู่ไปเสียแล้ว นำพิจารณาว่าวินทร์จงใจกำหนดให้ควายเป็นสัญลักษณ์ของความหวังของชาวบ้านในระดับความสำคัญเท่ากับประชาธิปไตย ดังที่ครูวนิดา

กล่าวว่า "... ประชาธิปไตยคือความหวังของเรา เหมือนกับควายที่เป็นความหวังของชาวบ้าน ควายก็คือชีวิต คือทุกอย่าง หากวันใดไม่มีควายก็ไม่มีควายหวัง..." (57) สัญลักษณ์นี้มีความหมายลึกซึ้ง คือ ควายเป็นอุปกรณ์ประกอบการทำงาน เป็นปัจจัยของการอยู่รอดของชีวิตอย่างแท้จริง การทอดทิ้งควาย ทอดทิ้งประชาธิปไตย ก็คือการทำลายความหวังที่จะอยู่รอด หันไปหลงกับสิ่งจอมปลอมของชีวิตคือเงินตรา

ชื่อหมู่บ้านบางจันทร์ที่ปรากฏตั้งแต่ต้นเรื่อง ชวนให้นึกถึงหมู่บ้านบางระจันที่ชาวบ้านรวมตัวกันต่อสู้กับทัพพม่าสมัยกรุงศรีอยุธยา(ก่อนเสียกรุงครั้งที่2) การตั้งชื่อหมู่บ้านเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านคาดหมายลักษณะร่วมกันของทั้งสองหมู่บ้าน ประวัติศาสตร์ของชาวบ้านบางระจันมีนัยะเกี่ยวข้องกับความรักชาติบ้านเมือง ชวนให้คิดว่า เนื้อหาของเรื่องนี้น่าจะเกี่ยวกับอุดมการณ์และความรักชาติเช่นกัน เมื่อเทียบกันก็พบว่าชาวไททั้ง 2 หมู่บ้าน ต่างก็รักชาติ รักแผ่นดินเหมือนกัน แต่ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ที่เริ่มจากความสับสนและหลงผิดของชาวบ้านบางจันทร์ซึ่งนำโดยผู้ใหญ่บ้าน ส่งผลเสียหายต่อพวกเขาอย่างร้ายแรง ความหลงผิดดังกล่าวนี้อาจจะคือความเข้าใจว่าหลักการถูกต้องแต่วิธีการผิดได้

ชื่อตัวเอกของเรื่องนี้ก็เช่นกัน ชื่อนี้พ้องกับชื่อบุคคลในเพลง "ผู้ใหญ่ลี" ที่มีชื่อเสียงมาก่อน เนื้อเพลงกล่าวถึง การเร่งพัฒนาประเทศขณะที่ยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และนำมาซึ่งความล้มเหลวในการสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นซึ่งรับนโยบายมาเกี่ยวกับประชาชนในชนบท ความผิดพลาดของการสื่อสารระหว่างผู้ใหญ่บ้านกับลูกบ้านในเพลงเกิดขึ้นเพราะความแตกต่างด้านความรู้(การศึกษา)ของคนเมืองกับคนชนบทนั่นเอง ผู้อ่านที่เคยรับฟังและรู้ความหมายของเพลงนี้ย่อมคาดการณได้ว่า เรื่อง "อาเพศคำสรวล" ต้องมีเนื้อหาส่วนที่พ้องกับในเพลง เมื่ออ่านเรื่องต้นต่อมาระยะหนึ่ง ผู้แต่งก็แสดงให้เห็นว่า ผู้ใหญ่ลีในเรื่องนี้เป็นคนเดียวกับบุคคลในเพลง ดังเนื้อเพลงที่ผู้แต่งระบุว่า ลูกบ้านบางจันทร์แต่ขึ้นก่อนหน้าการชุมนุมการอภิปรายเรื่องประชาธิปไตยที่หมู่บ้านนี้ว่า "พ.ศ.สองพันห้าร้อยสี่ ผู้ใหญ่ลิตักลองประชุมชาวบ้านต่างมาชุมนุม มาชุมนุมที่บ้านผู้ใหญ่ลี..." (55) เมื่อผู้ใหญ่ลิตักลองถึงคำว่าสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นคำใหม่ที่ชาวบ้านยังไม่รู้จัก ตัวละครซึ่งเป็นลูกบ้านก็ถามความหมายคำนั้นทำนองเดียวกับที่เลขถามความหมายของคำว่า "สุกร" ในเพลง อย่างไรก็ตามเรื่องที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านบางจันทร์ห่างไกลจากอารมณ์ขันในเพลง "ผู้ใหญ่ลี" ฉบับต้นตำรับมาก

เวลาของเหตุการณ์ในเพลงที่ผู้แต่งระบุว่าเป็นเวลาของเรื่องนี้ด้วย คือ พ.ศ.2504 เป็นช่วงที่เรียกว่ายุคพัฒนาที่เน้นการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ หลังจากทีรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม ด้วยข้ออ้างว่าจะแก้ไขระบอบเผด็จการทหาร ประชาธิปไตยยังอยู่ในสภาพล้มลุกคลุกคลาน คนชนบทแทบจะไม่มีความรู้ความเข้าใจเลย

ว่าการปกครองระบอบนี้เป็นอย่างไร การซื้อสิทธิ์ขายเสียงกลายเป็นเครื่องมือแสวงหาอำนาจของนักการเมือง ในขณะที่การดำเนินชีวิตต้องพึ่งพุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้นทุกขณะ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ภัยการขายเสียงซึ่งเป็นจินตนาการที่เหนือจริงของผู้แต่งก็คือ การเตือนให้เห็นอันตรายร้ายแรงที่จะกระทบต่อความอยู่รอดของชีวิตหากประชาชนยังคงขายเสียงอยู่ ความวิปริตแปรปรวนทางธรรมชาติในโลกแห่งความจริงทั้ง ภัยแล้ง น้ำท่วม ฯลฯ อันส่งผลให้ผลิตผลทางการเกษตรลดลงหรือไม่ได้ผลเลย ก็สอดคล้องกับเหตุอาเพศระค้ำเหนือจริงในจินตนาการนั่นเอง

การลงทัณฑ์จากธรรมชาติ ส่งผลให้ทั้งหมู่บ้านเต็มไปด้วยหินะขาว โพลน ชาวบ้านประกอบอาชีพหรือทำมาหากินเช่นเดิมไม่ได้ ทำได้แค่เพียงรอคอยความช่วยเหลือจากทางการและนักการเมือง พร้อมกับรอการสิ้นสลายของทุกชีวิตในหมู่บ้านนั้น เพราะทางการรวมทั้งนักการเมืองนั้นก็ไม่ได้ใส่ใจให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและทั่วถึง ประชาธิปไตยในอุดมการณ์ไม่สามารถเจริญเติบโตหรือแบ่งบานอย่างเต็มที่ได้กลับมีแต่จะเหี่ยวเฉา เช่นเดียวกับชะตากรรมของควายเผ่าในคอนท้ายเรื่อง

2. คุณค่าทางวรรณศิลป์

เมื่อได้พิจารณาการใช้องค์ประกอบในงานชุดนี้ กล่าวได้ว่า ผู้แต่งพยายามสร้างเอกภาพจากความแตกต่างที่มีส่วนร่วมกัน ทั้งในงานต่างประเภท คือ งานสื่อข้อเท็จจริง(ข่าว บทสัมภาษณ์ บันทึกถ้อยคำที่ถอดจากการบันทึกเสียง) งานที่สร้างจากจินตนาการที่เรียกว่าวรรณคดี และงานที่เล่าเรื่องชีวิตเพื่อการศึกษาในแบบเรียน ตลอดจนงานเขียนแบบปทานุกรมที่แสดงความหมายเชิงเสียดสี แม้งานในส่วนที่มีภารกิจให้ข้อเท็จจริง โดยเฉพาะข่าว ยังจำแนกได้เป็นข่าวที่คัดมาจากโลกแห่งความจริง และข่าวที่ผู้แต่งผูกขึ้นเองโดยใช้จินตนาการ แต่ก็เห็นได้ว่า ข่าวจากโลกแห่งความจริงก็อาจผสมกับจินตนาการของผู้สื่อข่าวด้วยเหมือนกัน ในขณะที่ข่าวซึ่งสมมุติขึ้นในเรื่องสั้นก็เขียนแบบหรือสะท้อนพฤติกรรมที่ไร้จริยธรรมของบุคคลในองค์กรของสถาบันสื่อมวลชนในประสบการณ์จริงที่ผู้อ่านคิดเชื่อมโยงได้ กลวิธีเช่นนี้สร้างความสนุกสนานให้ผู้รับสารพิจารณาการดำรงอยู่ที่แท้จริงของทั้งงานเขียนและพฤติกรรมมนุษย์ที่เป็นปัญหาและรู้สึกถึงความเลวร้ายของข้อบกพร่องทางวัฒนธรรมชัดขึ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้อ่าน “สนุก” กับการอ่าน คือ ต้องพยายามคิดเชื่อมโยงด้วยตนเองตามคำหรือข้อความสำคัญที่ผู้แต่งแฝงไว้เพื่อนำทาง

ในส่วนในเรื่องที่ใช้องค์ประกอบทางวรรณคดีส่วนๆ ผู้แต่งอาศัยรูปแบบการพิมพ์สร้างความสนุกสนาน และกระตุ้นให้เกิดการอ่านหลายวิธี เช่นเมื่ออ่าน “โลกีย์-นิพพาน” ผู้อ่านอาจจะอ่านทีละเหตุการณ์ก่อน หรืออ่านควบคู่กันไปทั้งสองเหตุการณ์ก็ได้ แต่เรื่อง “เกม” เป็น

เรื่องและผู้เล่าเรื่องจะกำกับให้ผู้อ่านติดตามกระบวนการคิดในกระแสสำนึกของคน ความแยกยุคของความเชื่อมโยงกระตุ้นให้ผู้รับสารเข้าถึงความซับซ้อนของความหมายที่อาจเห็นอย่างเห็นๆว่า เป็นเรื่องธรรมดา ผู้แต่งยังตั้งผู้อ่านให้เจาะลึกลงไปจนเห็นปัญหาและทางแก้

ผู้แต่งสามารถนำเสนอปรากฏการณ์ศีลธรรมคาให้เห็นว่าเป็นไปได้ดังเรื่อง “อาเพศ คำสรวล” และ “คนแปลกหน้า:ปรัชญาชีวิตที่สวนสาธารณะ” ความเป็นไปได้ของสิ่งศีลธรรมคาก็คือความวิปริตของสังคมนั่นเอง กวีวิธีนี้เตือนสติผู้รับสารได้ดีว่ากำลังอยู่ในสังคมที่กำลังก้าวไปสู่ภาวะอันไม่พึงปรารถนาอย่างร้ายแรง

กล่าวได้ว่า การจัดวางองค์ประกอบของเรื่องสั้น โดยนำสื่ออื่นมาผสมผสาน และการจัดวางรูปพิมพ์ โดยให้ผู้อ่านเป็นผู้เชื่อมโยงความหมายของตัวบท เป็นการแหวกขนบการแต่งเรื่องสั้นที่นิยมกันมาก่อนหน้านี้ วินทร์ประสบความสำเร็จที่มุ่งหวังให้ความโดดเด่นทางด้านรูปแบบที่สัมพันธ์กับความหมายสร้างความตื่นตาตื่นใจแก่ผู้อ่าน ความ “ตื่นตา” ซึ่งนำไปสู่การพินิจพิเคราะห์สารอย่างถี่ถ้วนลึกซึ้ง ส่งผลให้ผู้อ่าน “ตื่นใจ” หรือกล่าวได้ว่า ผลของรูปแบบยืนยันว่าวรรณกรรมยังมีคุณค่าที่กระตุ้นให้ขบคิดด้วยข้อชวนคิด

กล่าวโดยสรุป วินทร์ เลียววาริณ ประสบความสำเร็จในการเขียนแนวทดลองโดยอาศัยประสบการณ์ในอาชีพนอกรวมการประพันธ์ ทั้งด้านที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นศิลปะอีกสาขาหนึ่งที่ต้องเอาใจใส่เรื่องการจัดองค์ประกอบไม่น้อยกว่างานวรรณศิลป์ ประสบการณ์ในด้าน การโฆษณาและการตลาดก็ทำให้เขาเห็นบทบาทของสองสิ่งนี้ที่มีอำนาจกำกับกับการรับรู้ความจริง นำชื่นชมที่ความพยายามจัดองค์ประกอบในงานชุดนี้ ทำให้เรื่องที่ดูระดับหนึ่งเป็นถึงธรรมดาซึ่งพบเห็นอยู่ทั่วไป กลายเป็นเรื่องชวนคิดและกระทบความรู้สึกได้

3. คุณค่าทางปัญญา

อาเพศคำสรวลเป็นรวมเรื่องสั้นที่ไม่เพียงแต่โดดเด่นทางรูปแบบเท่านั้น แต่ยังอาศัยความโดดเด่นดังกล่าวสร้างความครุ่นคิดถึงสิ่งเลวร้ายที่ผู้อ่านอาจพบเห็นจนชิน เช่น ความเท็จในข่าว ความตัวใครตัวมันของชีวิตในเมือง วัฏจักรของชีวิตของคนชั้นกลางที่ไร้อิสระ เสี่ยงภัย เครียด มีความสุข/ลอมๆด้วยกรณีชั่วคราว การปราศจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์แม้คนใกล้ชิด เป็นต้น

เมื่อหาดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นการสะท้อนความจริงเหนือกว่าการเสนอข้อเท็จจริงเชิงปรณัย ความจริงที่สร้างแรงกระทบอารมณ์เช่นนี้ ยังมีคุณค่าทางปัญญาด้วยทัศนนะของผู้แต่งประการสำคัญคือ ความเลวร้ายทั้งหลายเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นบนพื้นฐานของความโลภหลงอัน

นำไปสู่การประทุษร้ายหรือสร้างความเสียหาย (“หมึกหยดสุดท้าย”, “กระดาดขาวกับกาหมึก”, “เมืองคนบาป”, “อาเพศกำสรวล”) ความโลภหลงดังกล่าวเป็นทั้งของปัจเจกบุคคลและขยายเป็นค่านิยมของสังคมที่ครอบงำจนยากจะปลดปล่อย อย่างไรก็ตามยังเห็นได้ว่า วินทร์ได้ชี้ทางออกไว้เหมือนกัน นั่นคือ ความรู้เท่าทัน ทั้งวิจารณ์ญาณในการรับสาร ความรู้เท่าทันกระแสที่หลงไปกับการโฆษณาและการตลาด การตรวจสอบให้รู้แน่ว่าจะอะไรเป็นคุณค่าที่แท้จริงที่ควรยึดถือ ทางออกเหล่านี้แฝงอยู่ในเรื่องที่แสดงปัญหานั้นเอง

เห็นชัดว่าผู้แต่งเขียนด้วยความคิด ไม่ใช่เพียงมุ่งจะเล่นกับกลวิธีเท่านั้น สำหรับวินทร์เลียววาริณ มนุษย์ยังมีคุณค่าที่ปัญญาซึ่งจะมองให้พ้นเปลือก (“โลกีย์-นิพพาน”) และอาจต้องมองเห็นสัจธรรม เช่นความเปลี่ยนแปลงที่เป็นอนิจจัง (“น้ำสองสาย”) ความล่องลู่ดังกล่าวอาศัยประสบการณ์และพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่น่ากลับมาพิจารณาให้เกิดความเข้าใจอย่างไม่ยึดติดตายตัวนั่นเอง

สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน

1. กลวิธีการประพันธ์

สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน (2542) รวมเล่มหลังจากชุดอภิปศก่าสรวล เป็นเวลา 5 ปี ต่างกันตรงที่ อภิปศก่าสรวล ประกอบด้วยเรื่องสั้นแนวทดลองทั้งเล่ม แต่สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน เลือกใช้แนวทดลองตามความเหมาะสมเป็นเรื่อง ๆ ไปและยังเน้นผลด้านการเรียนรู้ต่อตัวผู้แต่งอีกด้วย ดังที่วินทร์กล่าวไว้ใน “ศึกษาชีวิตจากสวรรค์กับแผ่นดิน” ซึ่งเป็นคำเฉลยเชิงคำนำของเล่ม สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ว่า

เรื่องสั้นส่วนใหญ่ในสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน มิใช่การค้นพบแสวงหาคำตอบสำหรับทุกสิ่งหากเป็นการเรียนรู้ชีวิตด้วยการเขียน เพื่อปรับปรุงชีวิตของคนเขียน (โดยมีผลลัพธ์ออกมาเป็นเรื่องสั้น) เท่านั้น

สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน มิได้ใช้กรอบของแนวทดลองมากำหนดการเขียนอย่างอภิปศก่าสรวล แม่ว่ายังมีการนำเสนอของเรื่องนั้น ๆ มากกว่าความตั้งใจเน้นกลวิธีการนำเสนอตั้งแต่แรก และด้วยจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน จึงเป็นการผสมผสานของบทความกับเรื่องสั้น รวมทั้งสิ้นสิบเจ็ดบทความสิบเจ็ดเรื่องสั้น (“ศึกษาชีวิตจากสวรรค์กับแผ่นดิน”) (เน้นโดยผู้วิจัย)

การเขียนบทความขึ้นมาใหม่ในการตีพิมพ์เพื่อนำหน้าเรื่องสั้นซึ่งจัดกลุ่มตามความเกี่ยวข้องกับของ “คน” ถัดสิ่งต่าง ๆ อาจจัดเป็นแนวทดลองก็ได้ แต่เป็นแนวทดลองที่แฝงความคิดว่าบทความแสดงความคิดอย่างตรงไปตรงมา ส่วนวรรณคดีจำเป็นต้องแฝงไว้ สิ่งที่บทความไม่มีก็คือ เนื้อหาทางอารมณ์และจินตนาการ ผู้ที่จะต้อง “ผสมผสาน” บทความกับเรื่องสั้นก็คือผู้อ่านนั่นเอง เท่ากับเป็นผู้เก็บเกี่ยวผลจากความพยายาม “เรียนรู้ชีวิตด้วยการเขียน” ของผู้แต่ง หากจะมองที่เรื่องสั้นสามารถแบ่งเรื่องสั้นในชุดนี้ตามกลวิธีการประพันธ์ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ใช้แนวทดลองและกลุ่มที่ไม่ใช้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ของรวมเรื่องสั้นถึงมีชีวิตที่เรียกว่าคนใน 3 ประเด็นคือ การใช้บทความนำเรื่องสั้น การใช้แนวทดลองและการใช้องค์ประกอบปกติตามลำดับ ดังนี้

1.1 บทความกับเรื่องสั้น

บทความเป็นงานเขียนทางวิชาการที่มุ่งแสดงความรู้ความเข้าใจต่อประเด็นที่ศึกษามีส่วนประกอบอย่างความเรียง คือส่วนความนำ ส่วนอภิปรายแสดงความคิดเห็น ข้อบ่งชี้หรือตัวอย่างสนับสนุนความคิดและส่วนสรุป บทความในรวมเรื่องสั้นชุดนี้เป็นบทความแสดงความคิดเห็นที่วินทร์ เลียววาริณ ประมวลจากการสังเกต เรียนรู้ชีวิต ทั้งโดยประสบการณ์ตรงและโดยการศึกษา ค้นคว้าจากงานเขียน ตำราในศาสตร์ต่าง ๆ ตลอดจนความเชื่อความเห็นทางปรัชญาและศาสนา

นำสังเกตว่าวินทร์เขียนบทความหลังจากเขียนเรื่องสั้น ถึงแม้วินทร์แฉลงว่า เขาเขียนเพราะไม่รู้แต่ก็คงเขียนหลังจากที่ได้ค้นคว้าความรู้เชิงวิชาการไปบ้างแล้ว ทักษะต่อประเด็น (ที่ตั้งขึ้น) ซึ่งแฝงไว้ในเรื่องสั้นก็คือข้อยุติของเขาในระดับหนึ่ง เขาจึงกล่าวว่า เมื่อเขียนแล้วจิตใจเขาสงบลงและรักชีวิตตัวเองมากขึ้น ไม่ว่าผู้อ่านจะอ่านบทความก่อนหรือหลังเรื่องสั้น บทความก็คือข้อยืนยัน วิถีคิดและที่มาของความคิดของผู้แต่ง

แม้เรื่องสั้น 14 เรื่องจากทั้งหมด 17 เรื่อง จะเคยตีพิมพ์ในนิตยสารต่าง ๆ ก่อน ก็ไม่ได้หมายความว่า วินทร์คิดอย่างกระจัดกระจายไร้ทิศทาง วินทร์กล่าวถึงวิถีคิดวิธีเขียนของเขาว่า

สิ่งที่ผมทดลองทำในช่วงหลายปีนี้ก็คือ เขียนเรื่องสั้นบนประเด็นเชิงคำถามที่ตนเองสงสัย เริ่มโดยไม่มีพล็อตมาก่อน เริ่มที่การตีความและอธิบายประเด็นเหล่านั้น โดยการมองภาพในมุมมองกว้างและแสดงความคิดออกไปเป็นอะไรก็ได้ที่ผมคิดว่า สามารถอธิบายสิ่งที่ตนเองถามได้ จากนั้นจึงค่อยสร้างเรื่องสร้างตัวละคร... (“ศึกษาชีวิตจากสวรรค์กับแผ่นดิน”) (เน้น โดยผู้วิจัย)

บทความที่นำเสนอประกอบเรื่องสั้นในการรวมเล่มก็คือ การแสดงความคิดซึ่งสะท้อนการศึกษา “คน” ที่เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาล ไม่ได้มุ่งสะท้อนประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวหลายเรื่องจึงเป็นประเด็นปัญหาาร่วมกันของปัจเจกบุคคลในสังคมหลาย ๆ สังคม ลักษณะเด่นของทุกบทความในรวมเรื่องสั้นเล่มนี้คือ วินทร์มักตั้งคำถามไว้โดยมีคำตอบหลาย ๆ ทาง แต่ผู้อ่านก็พอจะมองเห็นความ โน้มเอียงของเขาได้ไม่ยาก ข้อแตกต่างของการอ่านเรื่องสั้นที่มีบทความประกอบกับเรื่องที่ไม่มีบทความประกอบ น่าจะอยู่ที่เรื่องที่มีบทความประกอบจะตีความได้หลากหลายน้อยกว่าเรื่องที่ไม่มีบทความ แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้อ่านต้องเห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้แต่งทั้งในบทความและเรื่องสั้น อย่างไรก็ตาม การที่ผู้แต่งใช้ความพยายามเป็นอย่างสูง น่าจะกระตุ้นให้ผู้อ่านอ่านอย่างระมัดระวังมากขึ้นเป็นพิเศษ ตัวอย่างประเด็นที่วินทร์ชี้ว่าความกลัวและความสละหายเป็นส่วนหนึ่งของ “ด้านมืดของคน” หากพูดสั้น ๆ โดยไม่มีขยายความ อาจคิดว่า วินทร์สนับสนุนให้คนเลิกเกรงกลัวและสละหายต่อบาป แต่เรื่องสั้นของเขา (“กรรมหนึ่งองรวมโลกสามใบของราชฎีร์ เอกเทศ”) สามารถแจ่มแจ้งให้เห็นอำนาจของความกลัวและความสละหายต่อบาปที่จะบำบัดได้ด้วยกรค้นพบตัวตนแห่งความดีงามและปัญญา

บทความทั้ง 17 บท ที่นำหน้าเรื่องสั้น 17 เรื่องนั้น มีเนื้อหาทางความคิดที่เกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาของเรื่องสั้น ความเป็นเรื่องสมมุติของเรื่องสั้นทำให้ไม่มีข้อจำกัดในการผูกเรื่อง หรือกล่าวได้ว่า เกิดโอกาสให้ผู้แต่งใช้จินตนาการบนพื้นฐานของความจริง ส่วนที่เรื่องสั้นมีแต่บทความไม่มีก็คือ เนื้อหาทางอารมณ์อันอาจแสดงให้พิสดารได้

วินทร์จัดกลุ่มบทความและเรื่องสั้นเป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยบทความและเรื่องสั้น 1-5 บทความนำหน้าเรื่องสั้นจำนวนเท่ากัน ดังนี้

ตาราง 3 การแบ่งกลุ่มเนื้อหาของบทความและเรื่องสั้น ชื่อบทความ และชื่อเรื่องสั้น ของ
รวมเรื่องสั้น สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน

ชื่อกลุ่ม	ชื่อบทความ	ชื่อเรื่องสั้น
1. คน + สิ่งเร้าภายใน	แรงขับเคลื่อนของคนกับระบบ ศีลธรรม สัญชาตญาณการเอาตัวรอด ด้านมืดของคน	ผู้ คำให้การ กรรมนิมิตกรรม โลกสามใบของ ราษฎร เอกเทศ
2. คน + สิ่งเร้าภายนอก	ขอบเขตของเสรีภาพ การฆ่าตัวตายกับการเป็นเจ้าของ ตัวเอง	ล้นทม โรยกลีบ กระถางชะเนียงริมหน้าต่าง
3. คน + กฎเกณฑ์ ของคน	ถ้าผมสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อีก ครั้งหนึ่ง การยึดติดความเคยชิน ระบบศาสนาและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ ศาสนา	เรื่องของผมกับพ่อ ยี่สิบปีหลัง กามสุขัลลิกานูโยค ละครจริงในห้องขาวดำ
4. คน + คน	ความแตกต่างทางความคิด รอยแผลเป็นบนใบหน้าของทาร์เซม หยิน – หยาง เผ่าพันธุ์และเส้นแบ่งเขต รากเหง้า	วรรณกรรม 48 ชั่วโมง ตุ๊กตา คำสารภาพของช่างเท้าหลัง ฝ่าฝ่ากับปลาหูหนึ่งแข่ง แข่งมั่ง
5. คน + สัตว์	สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าสัตว์ ความรุนแรงกับบาป	หมากลางถนน เพชรฆาต
6. คน + จักรวาล	ปฏิกิริยาถูกใจของสังคมและ จักรวาล	เรื่องของพระ เด็ก เสือ ไก่ มอด

สังเกตได้ว่า วินทร์เลือกจัดกลุ่มเรียงตามลำดับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดตลอดจนพฤติกรรมของคนจาก “สิ่งเร้าภายใน” ซึ่งจัดเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด แต่ซับซ้อนมาก ต่อด้วย “สิ่งเร้าภายนอก” ซึ่งมองเห็นได้ชัดเจนกว่า ต่อมากลุ่มที่ 3 “กฎเกณฑ์ของคน” แสดงอำนาจของวัฒนธรรมซึ่งเป็นกรอบที่คนกำหนดขึ้นเอง และมองเห็นได้ชัดกว่าสองกลุ่มแรก แต่อย่างไรก็ตาม

ผู้อ่านก็ต้องใช้ปัญญาในการวิเคราะห์แยกแยะไม่ต่างกัน ส่วนกลุ่ม “คน + คน” และ “คน + สัตว์” ผู้อ่านก็จะเห็นความสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาเมื่อคนกระทำต่อคนและกระทำต่อสัตว์ด้วยเหตุผลเหตุต่างๆ ทั้งทางวัฒนธรรมและทางสัญชาตญาณ กลุ่มสุดท้ายคือ “คน + จักรวาล” ดูเหมือนจะนำเสนอความคิดรวบยอดที่ว่าบุคคล สังคม โลกและจักรวาลมีความสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ กระบวนการแก้ปัญหาต้องเริ่มที่การปลดห่วงโซ่ของทุกซอกของบุคคลด้วยความรู้แจ้ง คือ การทำความเข้าใจองค์ประกอบภายในของจิต ซึ่งเป็นเรื่องลึกซึ้งละเอียดอ่อนพอ ๆ กับการทำทำความเข้าใจความลึกลับซับซ้อนของจักรวาลเลยทีเดียว

ข้อบทความและเรื่องสั้นแต่ละกลุ่มก็คือ การชี้แนะว่า ทุกสิ่งที่คุณต้องเกี่ยวข้องกับคือ สิ่งเร้าภายใน สิ่งเร้าภายนอก กฎเกณฑ์ของคน คน สัตว์และจักรวาล เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทั้งสร้างปัญหาและแก้ปัญหาให้แก่ชีวิตคน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนหรือลึกลับซับซ้อน แต่ก็สามารถหรือพยายามทำความเข้าใจได้ ดังเช่นที่ผู้เขียนพยายามทำอยู่และเชิญชวนให้ผู้อ่านร่วมคิดร่วมพิจารณาไปกับตน

1.2 เรื่องสั้นแนวทดลอง

1.2.1 การเล่นกับภาษาประกอบกับเครื่องหมายวรรคตอน

กลวิธีที่วินทร์ใช้สร้างความโดดเด่นแก่เรื่อง “ซู่” คือการใช้เครื่องหมาย / คั่นข้อความที่เป็นเพียงคำหรือนามวลีต่อเนื่องกัน โดยไม่มีประโยค คำและวลีเหล่านี้แสดงความคิดและอารมณ์ของตัวเอก ตลอดจนฉากและพฤติกรรม ตั้งแต่วันเสาร์หนึ่งไปจนถึงอีกวันเสาร์หนึ่งในรอบสัปดาห์ นอกจากเครื่องหมายทับ ยังมีเครื่องหมายคำถาม ? ที่แยกอยู่ต่างหากคล้ายเป็นคำหนึ่งคำแสดงความงุนงงของตัวเอก และการย่อหน้าเมื่อเปลี่ยนเรื่องหรือประเด็นที่จะเล่า ดังตัวอย่าง

วันหยุดหัต : ความต่อเนื่อง

กลางคืน / ความมืด / คอนโดมิเนียม / ชั้นสิบสาม / ความเงิบ / หลอน / ผม /
 เที่ยงนอน / การเคล้าคลึง / การพ้อนพื้น / ความปรารถนา / ความโหยหา / ความหิวโหย /
 ความกระหาย / ความหลงไหล / ความต้องการ / ความบรรเจิด / ความสำเร็จ /
 ความชำนาญ / ความโลดเร้า / ความกล้าหาญ / ความหฤหรรษ์ / ความขาดแคลน /
 การเต็มเต็ม / การกระหน่ำ / การชำแรก / การหลอหลอม / ความเป็นหนึ่ง /
 การครุ่นคิด / ความผิด / ? / ความรับผิดชอบ / ? / ความไฝ่ต่ำ / ? / ขอบเขต / ? /
 ศีลธรรม / ? / อิสรภาพ / ? / การไร้กฎเกณฑ์ / ? / ความสุข

ห้องนั่งเล่น / หน้าต่างกระจก / เส้นขอบฟ้า / แสงไฟ / การกลับบ้าน / ผม / การไปส่ง / ที่จอดรถ / การนั่งรถ / การออกนอกเมือง / ถนน / กรุงเทพฯ / ราตรี / ความว่างเปล่า

23.30 น. / บ้านของหล่อน / รั้วสีขาว / พรรณไม้ / แสงไฟจากภายใน/ผนังกระจก/ การมองเห็น / เขา / หล่อน / พวกเขา / การเดินขึ้นชั้นบน / ผม / การดอยรถ / การกลับบ้าน / การครุ่นคิด / ผม / ชู้ (26)

ในข้อความนี้ ผู้อ่านจะได้รับสารว่า ตัวละครทั้งสองต่างมีความปรารถนาที่จะมีเพศสัมพันธ์กัน(ต่อเนื่องจากวันพุธ)เป็นความต้องการตามธรรมชาติที่นำมาซึ่งความสุข(กาย)แต่ภายหลังจากพฤติกรรมนี้สิ้นสุดลง ความไม่สบายใจจากการคำนึงถึงความถูกต้องดั้งเดิมก็เกิดขึ้น นั่นแสดงว่าผู้แต่งสามารถแสดงความขัดแย้งภายในของตัวเอกคือ ความต้องการตามธรรมชาติกับจิตใจที่เริ่มผูกพันกับหญิงสาวผู้นี้ ประกอบกับความขัดแย้งของเขากับสังคมคือ ความถูกต้องตามหลักศีลธรรมที่บ่งชี้ด้วยคำว่า “ชู้”

มุมมองภายในของผู้เล่าช่วยให้เข้าใจว่า ตั้งแต่แรกที่ตัวเอกได้พบหญิงสาวก่อนและมีความสัมพันธ์ทางเพศไปตามหน้าที่ที่รับจ้างมา มีความรู้สึกซับซ้อนซ่อนอยู่ เช่น วันเสาร์มี “/ ความฟุ้งซ่าน / ความรู้สึกผิด /” (22) วันอาทิตย์มี “/ ความร้อนรุ่ม / ความอยาก /... / เดียงนอน / ความรัก / ? / ความเจ็บแสบ / ? /” (23) การครุ่นคำนึงถึงความไม่ถูกต้องปรากฏชัดพร้อมๆ กับความผูกพันของคนทั้งคู่ และคำว่า “ชู้” ก็เริ่มปรากฏ ดังปรากฏในตอนท้ายวันพุธ, พุธที่สี่ได้ว่า “/ การครุ่นคิด / ผม / ชู้ /”(26) น่าสังเกตว่า “ชู้” มีนัยยะที่แสดงสิ่งนอกเหนือหน้าที่ แต่ก็ป็นภาวะที่ เขาไม่อาจปฏิเสธได้ ถึงแม้ว่าตัวเอกยังไม่แน่ใจว่า ความผูกพันของคนมีพื้นฐานมาจากความใคร่หรือความรัก แต่สิ่งเร้าภายในนี้มีอำนาจเหนือความถูกต้องดั้งเดิมหรือกฎเกณฑ์ของสังคม ดังตอนจบของเรื่อง

วันเสาร์ : เรื่องส่วนตัว

กลางคืน / ผม / การหลับตา / การนอนหงาย / เดียง / ความคิดถึงหล่อน / งาน / การจบลง / ความรู้สึกภายใน / การไม่จบ

สามราตรี / ความพิศวาส / เราสองคน / การอยู่ร่วมกัน / ผม / การครุ่นคิด / ความแปลกใจ / การก่อเกิด / ความรู้สึกระหว่างเรา / ความใคร่ / ? / ความรัก / ? / ความไม่แน่ใจ / ความสับสน / ความรู้สึกส่วนตัว / ความรู้สึกปนเป / ศีลธรรม / ปัญหา / การแก้ปัญห / การตัดสินใจ

ผม / เครื่องโทรศัพท์ / หมายเลขโทรศัพท์ของหล่อน / การกดหมายเลข /
การรอ / เสียงสัญญาณ / เสียงตอบรับ / หล่อน... (27)

ผู้แต่งแบ่งเรื่องออกเป็น 8 ส่วนตามจำนวนวันที่เรื่องดำเนินไป เริ่มเหตุการณ์ในแต่ละวันด้วยการระบุชื่อวันด้วยอักษรขนาดใหญ่ตัวหนา ตามด้วยเครื่องหมาย : แล้วระบุข้อความจัดประเภทพฤติกรรมอารมณ์ของตัวละคร ในสามวันแรก คือ เสาร์ อาทิตย์ และจันทร์ ข้อความระบุพฤติกรรมมีเครื่องหมายคำถามคล้ายตัวเอกไม่แน่ใจหรือตั้งคำถามกับตัวเองว่า “ความรู้สึกที่เขามีใน 3 วันนั้นใช่ “ความเงี้ยวหงว?” “ความคิดถึง?” และ “ความหลงใหล?” หรือไม่ อีกนัยหนึ่งการใช้เครื่องหมายคำถามคล้ายข้อความดังกล่าวก็คล้ายเป็นการตั้งคำถามกับผู้อ่านให้ร่วมกันพิจารณาเช่นกัน อีก 5 วันถัดมา ข้อความคล้ายชื่อวันปราศจากเครื่องหมายคำถาม เหมือนจะบอกว่าคุณนั้นตัวเอกรู้ตัวว่ากำลังทำอะไร

ต่อจากชื่อวันและคำระบุประเภทของพฤติกรรมตัวละคร ก็คือ บรรดาคำนามที่นำมาเรียงต่อกัน คำนามเหล่านี้มีทั้งที่เป็นคำนามอยู่แล้ว เช่น กลางคืน อาหาร ชาวดง ๆ (รวมทั้งคำสรรพนาม เช่น ผม หล่อน เขา เรา ๆ) และคำกริยาที่ผู้แต่งทำให้เป็นคำนามโดยการเติม “การ” และ “ความ” นำหน้า เช่น การลุกขึ้นยืน การสบตา การเดินกลับ เป็นต้น การนำมาเรียงต่อกันและกันด้วยเครื่องหมาย / เป็นกลวิธีที่เร้าจินตนาการของผู้อ่าน โดยที่ผู้แต่งไม่ต้องบรรยายและพรรณนาความอย่างละเอียด นอกจากทำให้เรื่องดูแปลกตาแล้ว บรรยากาศของเรื่อง ภาพพฤติกรรมของตัวละคร บทสนทนา เหล่านี้ล้วนเกิดจากการเชื่อมโยงความหมายของคำและองค์ประกอบต่าง ๆ ของผู้อ่านเอง

“การหนีของราชโอรสสามโอรสของราชสุริยเอกราช” เป็นเรื่องที่มี 4 เรื่องซ้อนกัน(จะกล่าวละเอียดในหัวข้อต่อไป) จุดเด่นที่ผู้อ่านไม่เคยพบคือ การขีดฆ่าข้อความบางส่วนนับตั้งแต่ชื่อเรื่อง เมื่อพิจารณาข้อความที่มีเครื่องหมายขีดฆ่าซึ่งปรากฏใน 3 ตอนแรก พบว่า นั่นคือตัวตนด้านดีของตัวเอกแต่ถูกปิดบังหรือครอบงำไว้ด้วยความกลัวและความอ่อนแอ จิตสำนึกของตัวคนทั้ง 3 นี้สามารถเผยตัวออกมาในตอนี่ 4 “อึดตายที่แท้” ซึ่งไม่มีกรขีดฆ่าเลย ความอ่อนแอจนไม่สามารถสร้างวีรกรรมอย่างที่มุ่งจะกระทำเป็นสิ่งขัดกันกับข้อความซึ่งถูกขีดฆ่า ข้อความเหล่านั้นน่าจะบอกว่าคุณมีความรักอุดมการณ์และพวกพ้อง แต่ในความเป็นจริงราชสุริยที่เป็นจิตรกรกลับบอกที่ซ่อนของเพื่อนๆ เพื่อเอาชีวิตรอด เช่นเดียวกับราชสุริยที่กินทหารและแมงดา ภายนอกดูเหมือนเป็นคนชอบใช้ความรุนแรง ข้อความที่ขีดฆ่าคือ ความจริงที่รู้แต่ถูกปิดออกไปจากความคิด ดังเช่น

บนกระดาษบานนั้นยังสะท้อนให้เห็นเหรียญห้าบาทบนหน้าอกเสื้อ เป็นสิ่งที่เขาใช้ชีวิตเป็นเดิมพันแลกมา รายชื่อ เอกเทศเป็นหน้าเด็กน้อย คำนวณของไปหน้าไม่มีใบหู พู่ข้างขวาของเขาถูกรวบรัดถึงขนาดเมื่อไปรับเวียคนามหนึ่งปี หลังประธานาธิบดีจอห์นสันส่งทหารอเมริกัน 180,000 นายเข้าไปในเวียคนาม ตอนนั้นเขาเป็นทหารหนุ่มใจๆ คนหนึ่ง ระบบบู้ดสั่งไม่สนใจคำตอแนะจนจำได้ว่าตอนที่เพิ่งเข้าเรียนทหาร เขาไม่เคยรู้ว่าเขาต้องทำอะไรทั้งในชีวิตจริง หลังจากรบมาหลายปีเขาก็เข้าใจ เพื่อนคนหนึ่งบอกว่า “ทหารอาชีพไม่มีวันรวย มันต้องเป็นทหารการค้าเท่านั้น” เขาน้ำใจ กระหึ่มยังหวังเงินได้มากกว่าเขา ไม่ต้องเสี่ยงชีวิตด้วย แต่เขารบไม่ใช่เพื่อเงิน แต่เพราะต้องการระบายความรู้สึกภายในบางอย่างออกมาเท่านั้น โศกศัลย์สงครามไม่มีวันเลิก มันต้องคงอยู่เพราะคนต้องการให้มีมันคงอยู่ แต่หลายปีมานี้ไม่มีสงครามแบบนี้แล้ว (67)

นั่นคือการใช้ความรุนแรงบำบัดความกลัว แต่ความกลัวก็ยังฝังอยู่ เจ้าเขายังเป็นคนล้มเหลว ได้แต่จมอยู่กับความทุกข์ ความรู้สึกผิด ข้อความที่ถูกขีดฆ่าอีกส่วนหนึ่งบ่งบอกความรู้สึกด้านมืดที่เขาเอาชนะได้ถึงแม้มีไม่บ่อยนัก ดังเช่นเมื่อเขาช่วยหญิงโสเภณีแต่ไม่สำเร็จเพราะพลาดกตัวเกินกว่าจะสู้กับแมงดาคุมช่อง ก่อนที่เขาจะยอมพาหญิงนั้นหนี มีข้อความที่แสดงความขัดแย้งภายใน คือ

เขาหันศีรษะ “ผมไม่อยากยุ่งเรื่องแบบนี้”

น้ำตาหล่นไหลย้อนลงสองแก้ม “ช่วยคนหูหนวกเถอะ หมูติดอยู่ที่นั่นมานานแล้ว”

“ทำไมไม่เรียกคนอื่นช่วย”

“วันก่อนมีนักศึกษาคณะเบิ่งช่วย แต่ถูกแมงดาขู่หนีไปแล้ว พี่เป็นทหาร มันไม่กลัวทำอะไรหรอก”

“ห้าเอ๊ย! คุณเอา... ไม่ได้มาช่วยใคร”

เขามองสายตาคู่นั้น และหวนนึกถึงแม่ของเขาที่ตายไปแล้ว... (67)

ส่วนรายชื่อที่เป็นแมงดา จิตสำนึกซึ่งเป็นความต้องการที่ไม่ได้แสดงออกปรากฏในข้อความที่ถูกขีดฆ่า บ่งบอกว่า แท้ที่จริงเขาไม่พึงพอใจกับอาชีพนั้น เขาอยากมีชีวิตที่ดีกว่า ดังตัวอย่าง

เจ้าของห้องคนนั้นชอบหน่วยก้านของเขา และตั้งใจให้เขาสืบทอดกิจการนี้ต่อไป เขาปฏิเสธเพราะบ่งหวังที่จะก้าวหนีจากโลกแคบๆ ในนี้ให้สำเร็จ เขาเรียนหนังสือเตรียมสอนแก่นมหาวิทยาลัยอย่างหนัก เขาให้เหตุผลกับเจ้าของห้องว่า “ผมต้องการมีชีวิตที่ดีกว่า”

“มันจะเรียนอะไรวะ”

“รัฐศาสตร์”

“เพื่อเป็นเจ้าคนนายคน? ถ้าของห้องหัวเราะ “มันอยู่ที่นั่นก็ได้เป็นเจ้าคนนายคน”

“เป็นแมงคานะหรือ...” เขายิ้มเยาะในใจ

“มันยังหนุ่ม คิดอะไรแคบๆ แมงคานี่แหละคือชนชั้นปกครองที่แท้จริงแล้วถ้าไม่มีใครมาชุมนุมขับไล่ลงจากตำแหน่งแล้ว” อาจถูกของลบพูด แต่เขาก็รับไม่ได้
เค็ลซาค... (74)

แต่ในความเป็นจริงเขาดกกลางดั่งนั้น ถึงแม้เขาไม่อยากใช้ความรุนแรงกับหญิงโสเภณี เขาเปลี่ยนสถานะจากแมงคาคุ่มช่องมาเป็นเจ้าของช่องแห่งนั้นเสียเอง เมื่อหญิงโสเภณีที่คิดจะหนีและถูกจับได้พูดจาเอาใจเพื่อจะไม่ถูกทำร้าย เขากลับเข้าใจผิดว่า ผู้หญิงชอบคนที่ใช้กำลังทำร้าย และนั่นก็กลายเป็นวิธีการที่เขาใช้ปกครองคนในช่อง จนเมื่อถูกยิงและพิการไม่สามารถทำเช่นนั้นได้อีก เขาก็จมอยู่กับความทุกข์เรื่อยมา

“กระถางชะเนียงริมหน้าต่าง” มีลักษณะร่วมกับเรื่อง “ลาหมีของราม โลกสามใบของราชภู่ เอกเทศ” ตรงที่ใช้เครื่องหมายวรรคตอนกำกับข้อความที่บอกความคิด ความต้องการของตัวเอกซึ่งไม่สามารถแสดงออกอันเนื่องจากสภาพร่างกาย ตัวเอกของเรื่อง “กระถางชะเนียงริมหน้าต่าง” ประสบอุบัติเหตุพิการเป็นอัมพาตตั้งแต่คอลงไปและกล่อเสียงแตกพูดไม่ได้ ความคิด ความต้องการของตัวเอกจึงสื่อได้เฉพาะกับผู้อ่านเท่านั้นแต่ตัวละครอื่นไม่ได้รับรู้ ภายในเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยมมีข้อความพิมพ์ด้วยอักษรตัวเอนสีน้ำเงินอมม่วงสะดุดตา ข้อความส่วนนี้ก็คือ ความคิดที่ตัวเอกต้องการจะสื่อสารกับตัวเอง และกับตัวละครอื่น โดยเฉพาะกับนางพยาบาลที่ชื่อเคด

เมื่อประสบอุบัติเหตุร้ายแรงจนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้และต้องเฝ้าภาระแก่ผู้อื่น ตัวเอกก็คิดว่าตัวเขา เขาไม่สามารถสื่อความคิดนี้กับใคร แต่ดูเหมือนนางพยาบาลผู้เฝ้าไข้จะล่วงรู้ความคิดเขา

หล่อนนิ่งคล้ายอ่านความคิดเขาออก “ฉันคิดว่าฉันเข้าใจความรู้สึกของคุณตอนนี้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ กำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป...”

แกค คุณไม่ได้เข้าใจสิ่งที่ผมพูดหรอก ผมอยากตาย ไม่ใช่เพราะอารมณ์เข้าใจไหม? มันไม่มีประโยชน์อะไรที่มีผมอยู่ในโลก ไม่ได้ช่วยอะไรให้ดีขึ้น กรรมของผมไม่ใช่เฮเลน เคลเลอร์ ไม่ใช่คนตาบอดที่คุณรู้จัก ที่อย่างน้อยก็สามารถนั่งขายล็อตเตอรี่ได้ ผมไม่อยู่ในสถานภาพที่จะทำประโยชน์ให้กับใคร แม้แต่ครอบครัวของผม คุณก็รู้ อย่าหลอกตัวเองเลย ช่วยเอาหมอนกดหน้าผมเถอะ ผมไม่อยากอยู่

สายตากันไขว้และพยายาประสานกัน “ฉันรู้ ฉันเข้าใจ ครั้งหนึ่งฉันก็เคยไม่อยากอยู่ในโลกสักปรกใบนี้...”

[ตอนอย่างคุณเข้าใจความหมายของความยากลำบากของผมด้วยหรือ?]

พยาบาลสาวนิ่งไปอีครู่ ขยับปากจะพูดแต่ก็หยุดไป ในที่สุดหล่อนเพียงพิมพ์เบาๆ “วันหนึ่งฉันอาจเล่าเรื่องของคุณให้คุณฟัง” (119)

ตัวเอกได้เปลี่ยนความคิดหลังจากได้เห็นความงามของชีวิต เมื่อเมล็ดชะเนียงที่เกดนางพยาบาลเฝ้าใช้นำมาปลูกในกระถางริมหน้าต่าง งอกเป็นต้น ทั้งๆ ที่เธอบอกว่าไม่มีใครปลูกมันในกระถาง พร้อมๆ กันนั้นเขาก็ได้ฟังเรื่องชีวิตที่ขมขื่นของนางพยาบาลผู้นั้นเอง เมื่อชื่นชมที่เธอยืนหยัดต่อสู้จึงเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ เรื่องหักมุมตรงที่ ภายหลังกางพยาบาลผู้นั้นกลับหมดกำลังใจที่จะสู้ชีวิตเสียเองเมื่อสามีเก่าตามมารังควาน สิ่งที่สวนทางกันก็คือ เธอเพิ่งเห็นว่าโลกเลวร้าย จึงช่วย “น้ำ” เขาด้วยความปรารถนาดี หลังจากที่เธอเพิ่งฆ่าอดีตสามีเพราะเกลียด

“เขาทำให้ฉันคิดถึงพ่อของฉันเอง ลูกสาวฉันกำลังโตขึ้นทุกวัน ฉันไม่ต้องการให้เธอโตขึ้นมาแบบฉัน คุณเข้าใจไหมคะ?”

[ผมเข้าใจ คุณทำยังไง?]

สีหน้าหล่อนไม่มีอารมณ์ใดๆ ให้เขาจับได้ “เมื่อเขาหลับฉันเอามิดแทงเขาตายเพียงมิดเดียว ไม่เจ็บปวดอะไร...”

[ใช่หรือนั่นสมควรตายแล้ว แต่มันไม่คุ้มกับชีวิตคุณ]

แต่หล่อนไม่ได้ยินเสียงของเขา “ลูกของคุณ โลกใบนี้เลวร้าย ฉันมองโลกในแง่ดีเกินไป จึงเสียเปรียบคนมาตลอด”

หล่อนเคลื่อนไหวร่างมาใกล้เขา ใกล้จนได้กลิ่นหอมจางๆ

เป็นกลิ่นกายหล่อนหรือกลิ่นน้ำหอมราตาถูก? หรือทั้งสองอย่าง?
 “ตอนนี้ฉันเชื่อคุณแล้วว่าโลกนี้มันเลวร้ายเหลือเกิน ฉันรู้ว่าคุณคิดอะไรมาตลอด ฉันจะไม่ห้ามความต้องการคุณอีกแล้ว”
 ดันจะเนียงริมหน้าต่างสูงแปดนิ้วแล้ว
 หล่อนขยับหมอนให้เข้าที่ หยิบขึ้นมาวางบนหน้าขา กดมันแน่น เขาสำลักลมหายใจ อึดอัด หน้ามืด สายตาพร่ามัว
[ใช่ โลกใบนี้เลวร้ายนัก ความตายน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด/
 พัดลมเพดานยังคงหมุนเช่นนั้นช้าวนตาปี ลมหายใจเขาแผ่วบางลงทุกที พยายามหลีกเลี่ยงมองดันชะเนียงที่ริมหน้าต่างเงิ่นครั้งสุดท้าย แต่ไม่เห็น
[ขอบคุณสำหรับดันชะเนียง คุณสอนให้ผมเข้าใจความสวยงามของชีวิต...]
 เขาแลเห็นสายตาสสุดท้ายของหล่อน อ่อนโยนเหมือนมารดาที่กำลังกอดมลูกน้อยสู่อ้อมนิทรานแสนสุขและยาวนาน
[...แต่ว่าตอนนี้ผมไม่อยากจะตายแล้ว] (125)

คนที่เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ และพยายามให้คนที่มีความทุกข์เห็นคล้ายตาม เช่น นางพยาบาลในเรื่องนี้ ต้องกลายมาเป็นฆาตกรฆ่าคนถึง 2 คน คนแรกฆ่าเพื่อตัดปัญหา ส่วนคนที่สองคือตัวเอก เพื่อช่วย(สงเคราะห์)ให้พ้นทุกข์ ทั้งนี้เพราะชีวิตเธอถูกความเลวร้ายโหดร้ายหน้าแม่ชีวิตในวัยสาว(16 ปี)จะเลวร้ายถึงขั้นถูกพ่อและพี่ชายขังใจมาเป็นปี และเคยคิดจะฆ่าตัวตาย แต่เธอก็ยังเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ จนกระทั่งอดีตสามีผู้สร้างแต่ความทุกข์ความเดือดร้อนกลับมาข่มขืนเธอต่อหน้าลูก ความกลัวว่าวงจรความทุกข์นี้จะเกิดขึ้นซ้ำรอยและกลัวว่าลูกสาวจะต้องเผชิญเหตุการณ์เช่นเดียวกับที่เธอเคยประสบ จึงเป็นที่มาของการฆาตกรรม

หลังจากที่บอกที่มาของความเจ็บป่วยทางกายและทางจิตใจของตัวเอกในตอนต้นเรื่องแล้ว เนื้อเรื่องครึ่งหลังส่วนใหญ่เป็นประสบการณ์ของนางพยาบาลเฝ้าไข้ ข้อความในวงเล็บในตอนท้ายเรื่องชวนให้คิดถึงปัญหาสำคัญคือความไม่สามารถสื่อสารกัน การเห็นโลกสวยงามของตัวเอกอาจช่วยจุดประกายจากความมืดมนได้ถ้าเขาพูดได้ อย่างไรก็ตามผู้อ่านก็เป็นผู้ที่ได้รับสารเต็มทีผ่านภาษาที่กระตุ้นให้คิดถึงสิทธิในความเป็นเจ้าของชีวิตว่า เรามีเพียงใดที่จะเลือกทางเดินชีวิตที่จะจบชีวิตตัวเอง หรือจบชีวิตผู้อื่นตามที่เราคิดไปเอง

1.2.2 การดำเนินเรื่องด้วยประโยคคำถาม

เรื่อง “ตุ๊กตา” อยู่ในกลุ่มคน+ คน แสดงมุมมองภายในของตัวเอก เด็กสาวที่มีความบกพร่องทางปัญญา ความไม่รู้ไม่เข้าใจของเธอบ่งชี้ความเสียเปรียบที่เปิดช่องให้ผู้อื่นทำร้ายได้โดยง่าย

ผู้แต่งเดินเรื่องด้วยคำถามของเธอตั้งแต่ต้นจนจบ คำถามนั้นคือคำถามที่ตัวเองอันเป็นปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ตนประสบทั้งพึงพอใจและตรงกันข้ามแต่หาเหตุผลไม่ได้ ประโยคส่วนใหญ่จึงขึ้นด้วย “ทำไม” ถึงแม้ว่าคำถามส่วนใหญ่ไม่มีคำตอบ แต่ผู้อ่านก็หาคำตอบได้ไม่ยากด้วยประสบการณ์ระดับปกติ กล่าวได้ว่า ความไม่รู้เพียงสาขของเธอถึงอำนาจความเลวร้ายที่ตนกระทำต่อกัน โดยเฉพาะการกระทำทางเพศที่สตริตกเป็นเหยื่อของความใคร่ที่ปราศจากความรักหรือแม้แต่เมตตาสงสารของผู้ที่เหนือกว่าในทางใดทางหนึ่ง แม่ผู้มีชื่อเสียงในวงสังคมต้องพาเด็กสาวผู้นี้ไปทำแท้งถึงสองครั้ง และพอตั้งครรภ์ครั้งที่สามถึงกับต้องตัดมดลูกทิ้ง เพราะเธอถูกผู้ชายสามคนทั้งยาม คนขับรถและจิตแพทย์ฉวยโอกาสล่วงเกิน คำถามในใจผู้อ่านที่ตัวละคร ไม่ได้ถามก็คืออะไรเป็นมูลเหตุที่แท้จริงที่คนกระทำต่อผู้อ่อนแอซึ่งเป็นคนด้วยกัน ที่น่าเศร้าก็คือทางแก้ที่อยู่ที่การเปลี่ยนพฤติกรรมตัวเองให้เป็นคนที่ไม่ไว้วางใจคนแปลกหน้า ด้วยการปล่อยให้ทำหน้าที่ของจิตแพทย์ซึ่งก็เป็นคนแปลกหน้าคนหนึ่ง จ้างยังละเลยหน้าที่ในวิชาชีพ

ทำไมฉันไม่เข้าใจอะไรเลย ทำไมป้าอุไรบอกแม่ว่าน่าจะพาฉันไปพบจิตแพทย์หน่อย ป้าอุไรหมายความว่ายังไงที่บอกว่าแม่ช่วยฉันไม่ได้หรอก เพราะฉันมองโลกในแง่ดี ฉันเป็นอย่างนั้นจริงหรือ ฉันเป็นคนสวยและใจดีใช่ไหม ทำไมฉันไม่เคยบีมดในสวนอีกแล้ว ทำไมไม่ว่าพวกมันวิ่งไปทางไหนมือของฉันก็ไปค้ำมันทัน ทำไมพวกมันเกิดมา่าสงสาร ทำไมป้าอุไรบอกแม่ว่า “จิตแพทย์ช่วยทำให้เขาไม่ไว้ใจคนแปลกหน้าได้ ทำไมฉันจึงไม่เข้าใจอะไรเลย ทำไมแม่ตกลงพาฉันไปพบจิตแพทย์ที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ทำไมแม่เชื่อว่าเขาช่วยฉันได้ (222)

ตอนแรกผู้อ่านยังไม่รู้ว่า ตัวเอกกำลังเดินทางไปไหน เมื่อเธอย้อนคิดถึงอดีตว่า “ทำไมน้ำหนักฉันเคยพุ่งพรวดแล้วลดลงมาตามเดิมหลังจากที่แม่พาฉันไปรักษา” (217) ผู้อ่านก็ยังไม่ว่าเธอป่วยเป็นอะไร จนได้อ่านคำถามต่อมาเรื่อยๆ พอให้ปะติดปะต่อได้ เช่น

แม่เคยบอกว่าฉันสวยใช่ไหม คนยามที่เฝ้าบ้านเราก็เคยบอกฉันอย่างนั้น ไม่ใช่หรือ ทำไมเขาชอบแอบมองฉัน ทำไมยามคนนั้นแอบเอาตุ๊กตาให้ฉันในวันที่แม่ไม่อยู่ ทำไมเขาบอกว่าที่ห้องของเขายังมีของเล่นแบบนี้อีกเยอะ ทำไมฉันรู้สึกดีใจมากเหลือเกินที่เขาก็ชอบเล่นตุ๊กตา ทำไมเขาบอกให้ฉันไปเล่นกับเขาที่ห้อง

ทำไมเขาบอกให้ฉันถอดเสื้อผ้าออก ไม่งั้นก็เล่นแต่งตัวตุ๊กตากับฉันไม่ได้ ทำไมเขาเอามือลูบร่างฉันไปทั่ว...(219)

ทำไมฉันจำได้ดี เป็นวันที่คนขับรถพาฉันกลับบ้านเพราะแม่ลงกลางทางเพื่อแวะบ้านป่าอูไรไซ้ใหม่ ทำไมเขาหันมามองหน้าฉันบ่อยๆ ทำไมเขาถามฉันว่าอยากกินลูกอมหวานเย็นไหม ทำไมเขายิ้มเมื่อฉันตอบว่าอยากกิน ทำไมเขาจอดรถในช่องว่างที่มีคนรูดผ้ามานปิด ทำไมเขาวางมือบนร่างฉัน ทำไมเขาแตะกระดูกเสื้อฉันออกแล้ววางมือบนหน้าอกฉัน ทำไมเขาถอดเสื้อฉันแรงขนาดนั้น (220-221)

ทำไมจิตแพทย์คนที่แม่พาฉันไปหาถึงบอกให้ฉันกางขา (222)

ความเลวร้ายของสังคมเป็นฉากที่ผู้อ่านไม่รู้สึกรู้สีกว่าถูกขัดเยียด ฐานะระดับสูงทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวตัวเอกเปิดโอกาสให้แม่ของเธอแก้ปัญหาได้เพียงแค่พาลูกสาวไปต่างประเทศเพื่อตัดมดลูก ซึ่งเท่ากับทำลายความเป็นคนของเธอ ในขณะที่เรื่องของเธอก็กลายเป็นข่าวอันโอชะ ซึ่งแน่นอนว่าเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อขาย คำถามของคนปัญญาไม่สมบูรณ์ประกอบที่เห็นแล้วทำทนายปัญญาของคนปกติอยู่มาก เช่น

...ก่อนเมฆพวกนั้นมาจากไหน แลวันนี้มีรุ่งกินน้ำใหม่ แม่จะพาฉันไปไหน ทำไมหลังจากที่แม่พาฉันไปหาชายชู้คราวครั้งที่สองแล้วมีคนมาขอรุกยกับแม่อยู่เรื่อย ทำไมแม่ค้าชายชู้คราวคนนั้นให้ป่าอูไรฟังว่า “ไอ้หมอเฮงช่วยเป็นคนขายข้าวหนังสือพิมพ์ ขอแข่งให้ลูกมันเป็นอย่างนี้บ้าง” แข่งอะไร ทำไมแม่ต้องแข่งเขาด้วย หนังสือพิมพ์คืออะไร ทำไมฉันไม่เข้าใจอะไรเลย ทำไมป่าอูไรบอกแม่ว่าน่าจะพาฉันไปพบจิตแพทย์หน่อย ป่าอูไรหมายความว่ายังงี้ที่บอกว่าแม่ช่วยฉันไม่ได้หรอก เพราะฉันมองโลกในแง่ดี ฉันเป็นอย่างนั้นจริงหรือ ฉันเป็นคนสวยและใจดีไซ้ใหม่ ทำไมฉันไม่เคยมีคในสวนอีกแล้ว ทำไมไม่ว่าพวกมันวิ่งไปทางไหนมือของฉันก็ไปตักมันทัน ทำไมพวกมันนี่เกิดมาน่าสงสาร ทำไมป่าอูไรบอกแม่ว่า “จิตแพทย์ช่วยทำให้เขาไม่ไว้ใจคนแปลกหน้าได้ ทำไมฉันจึงไม่เข้าใจอะไรเลย ทำไมแม่ตกลงพาฉันไปพบจิตแพทย์ที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ทำไมแม่เชื่อว่าเขาช่วยฉันได้ (221-222)

1.2.3 การดำเนินเรื่องด้วยบทสนทนา

ใน “คำสารภาพของช่างเท้าหลัง” สังกัดได้ว่ามีคำบรรยายน้อยกว่าบทสนทนามาก เนื้อเรื่องประกอบด้วยประสบการณ์ของตัวเอกซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท ได้รับรู้ปัญหาชีวิตคู่ของพนักงานทั้งหลาย จนเข้าใจว่ามาจากทัศนคติที่ตายตัวต่อบทบาทของสามีภรรยา กล่าวได้ว่าแก่นเรื่องสื่อกับผู้อ่านได้ด้วยบทสนทนาของเขากับคนเหล่านี้ วินทร์มักยกคำพูดเด่นๆ ของพนักงานมาเป็นข้อตอน หลังจากตอนที่ยกส่วนหนึ่งของคำอวยพรของตัวเอกในงานแต่งงาน พนักงานหลายสิบคนมาวางไว้ว่า “ผมรู้จักเจ้าชั้วมานานหลายปี เป็นคนที่ไว้วางใจได้” (228) แล้วมีข้อตอนที่เป็นการผูกปม นั่นคือของศักดิ์ชายและวันดี คือ “ศักดิ์ชายบอก ‘ภรรยาผมไม่มีเวลาให้ครอบครัว..’” (229) “วันดีบอก ‘หนูไม่อยากโกธีกแล้วค่ะ’” (230) และ “เขาถามศักดิ์ชาย ‘หลังจากกลับจากฮันนิมูนแล้ว เคยช่วยเมียถือของไหม?’” (233) ต่อจากนั้นมีคำถามของตัวเอกเป็นข้อตอนว่า “ทำไมบัตรเชิญแต่งงานจึงเป็นสี่ชมพู” (235) ในตอนนี้มีคำถามคำตอบระหว่างเขากับพนักงานที่เขาเคยไปอวยพรในงานแต่งงานเกี่ยวกับชีวิตหลังแต่งงาน ตอนต่อมาเป็นการเสาะจงภรรยา คือ “กรณีของอรุณธรรมย์” “กรณีของชาคริต-รัชดาภรณ์” และ “กรณีของทรงวิทย์-กนกวรรณ” ซึ่งแสดงว่าคู่ที่มีความสุขไม่ได้ยึดกฎตายตัวตามค่านิยมสังคม ต่างจากตอนผูกปมที่กล่าวถึงคู่ของศักดิ์ชายกับวันดีในช่วงแรก ซึ่งแสดงความขัดแย้งในชีวิตคู่ เมื่อศักดิ์ชายเรียกร้องให้วันดีให้เวลากับครอบครัวโดยลาออกจากงาน แต่ช่วงท้ายเรื่องในตอน “กรณีของศักดิ์ชาย-วันดี(ต่อ)” นี้ศักดิ์ชายยอมทำอย่างที่ตนเรียกร้องต่อภรรยาคือ ยอมลาออกจากงานมาเลี้ยงลูกเสียเอง เพราะเห็นตามความกิดของตัวเอกที่ว่า “ความรักคือความเข้าใจวิถีชีวิตของคนที่คุณรักและไม่พยายามไปเปลี่ยนแปลงมัน” (235) หลังจากนั้นจึงเป็นบทสนทนาของตัวเอกกับภรรยาที่แสดงว่าเขารู้สึกมีความสุขในชีวิตคู่หลังจากที่ได้กระทำอย่างที่แนะนำแก่ศักดิ์ชายไป (240)

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างบทสนทนาที่แสดงการผูกปมและการคลายปม ซึ่งแสดงความคิดหลักของเรื่อง

“ขอโทษ ผมจำไม่ได้ว่าคุณทำงานกับผมตั้งแต่เมื่อไหร่”

“จดหมายลาออกของเมียผมครับ ผมต้องการให้เมียผมลาออกจากบริษัทนี้ทันที วันนี้ เลียวนี”

...

“บอกผมก่อนว่าภรรยาคุณชื่ออะไร?”

“วันดีครับ เป็นพนักงานคุมบรรจุภัณฑ์”

...

“ขอโทษนะคุณศักดิ์ชาย ผมกำลังงง ถ้าภรรยาของคุณอยากลาออก ทำไมแก
ไม่มาลาออกกับผมเองล่ะครับ?”

“ผมต้องการแค่จะช่วยเมียเท่านั้น...”

“เพียงแต่ว่าคุณวันดีเองยังไม่อยากลาออก...” เขาคักคอ
แขกที่ไม่ได้รับเชิญจะงักไปครู่หนึ่ง “ใช่ครับ”

“ถ้างั้นทำไมคุณอยากให้ภรรยาคุณลาออกล่ะครับ?”

“ภรรยาผมไม่มีเวลาให้กักรอครบครัว” (229-230)

(จาก “ศักดิ์ชายบอก ‘ภรรยาผมไม่มีเวลาให้ครอบครัว’”)

“ปัญหาคือหนูหาเงินเข้าบ้านได้มากเกินไปนะสิคะ”

“ผมไม่เข้าใจ”

“ก็ว่าตอนนี้หนูได้เงินเดือนสูงกว่าสามีคะ”

คราวนี้เขาเงยไป “ผมเข้าใจแล้ว สามีคุณรู้สึกเสียหน้าจ้ะ?”

หล่อนพยักหน้า

“แล้วคุณจะทำยังไงต่อไป?”

“หนูไม่ลาออกคะ หนูทำทุกอย่างก็เพื่อครอบครัวเหมือนกัน เขาควรจะเข้าใจ
หนูบ้าง”

“คุณวันดี ผมเข้าใจความรู้สึกของคุณและสามีคุณดี แต่ในฐานะที่ผมผ่านชีวิต
มามากกว่า อยากเตือนอะไรสักหน่อย อย่าหาว่ายุ่งเรื่องส่วนตัวคุณเลยนะครับ
ผู้ชายจำนวนมากมีไม่ค่อยในเรื่องอย่างนี้ คุณอาจต้องพยายามเข้าใจเขาหน่อย”

“ท่านกำลังบอกว่าผู้หญิงไม่ควรเสมอภาคกับผู้ชายหรือคะ?”

“เปล่า ๆ ผมกำลังบอกว่า ครอบครัวเป็นคำที่มีความหมายอย่างยิ่ง คนสองคน
อยู่ด้วยกัน บางทีต้องหัดยอมกันบ้าง”

“งั้นหนูมีต้องแก้ปัญหาโดยเลือกทำงานที่ให้เงินเดือนต่ำกว่าเขาไปตลอดชีวิต
หรือคะ?”

...

“หนูคิดว่าปัญหาของเราไม่ใช่เงิน แต่เป็นเรื่องความคิดความเสมอภาค เขายัง
คิดว่าผู้หญิงต้องเป็นทาสผู้ชายอยู่เรื่อย ท่านรู้มั๊ยคะ ก่อนแต่งงานเขาไปรับไปส่ง
หนูทุกวัน พอแต่งงานได้วันเดียว เขาก็ขี้นิ้วสั่งหนูเหมือนคนใช้แล้ว” (232)

(จาก “วันดีบอก ‘หนูไม่อยากโง่อีกแล้วคะ’”)

“งั้นหลังจดทะเบียนสมรสแล้ว เคยช่วยเมียถือของไหม?”

“จำไม่ได้แล้วครับ”

“ตอบแบบพวกทนายไม่ได้ นี่ไม่ใช่ศาล จำไม่ได้หรือไม่เคย?”

“ไม่เคยครับ”

“ทำไมคุณมีเมียน้อย?”

“ไม่เห็นมันเป็นเรื่องใหญ่โตอะไร โช้! ผมเป็นผู้ชายนะครับ ไม่เสียหายอะไร”

“ถ้าเมียคุณทำอย่างเดียวกันล่ะ?”

“ไม่มีปัญหาเลย ถ้าจะไปยุ่งกับหญิงอื่นซักก็คน ผมไม่ว่าหรอกครับ โช้! ท่านถือ ผู้หญิงถือแบบนี้แหละ เรื่องแก่นี่ก็ยิ่งอุตสำหรับจำ ทั้งที่มันจบไปนานแล้ว เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แท้ ๆ”

“คุณคิดว่าการมีเมียน้อยเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ”

“แน่นอนครับ ผมเป็นชายชาตรีนะครับ เป็นข้างเท่าหน้า ไม่สึกหรออะไร”

“งั้นชายชาติหรืออย่างคุณก็คงไม่ยอมซักผ้า ดูบ้าน ทำกับข้าว?”

“ไม่ยอมครับ”

“ชาตินี้คุณไม่ยอมเป็นข้างเท่าหลังเด็ดขาด?”

“ไม่ยอมเด็ดขาด”

“งั้นผมคงช่วยไม่สามารถช่วยอะไรคุณได้มากกว่าอวยพรให้คุณ โชคดี
ศักดิ์ชายลุกขึ้น เตรียมออกจากห้อง

“ตามจริง ๆ เอะครับท่าน ในกรณีนี้หากท่านเป็นผม ท่านเองจะยอมเป็นข้าง
เท่าหลังหรือครับ?”

“ความรักคือความเข้าใจวิถีชีวิตของคนที่คุณรัก และไม่พยายามเปลี่ยนแปลง
มัน”เขาตอบ(และยังจำไม่ได้ว่าประโยคนี้น่ามาจากหนังสือเล่มไหน) (234-235)

(“เขาถามศักดิ์ชาย ‘หลังจากกลับจากฮันนีมูนแล้ว เคยช่วยเมียถือของไหม?’”)

“เมื่อวานนี้คุณเปิดประตูให้เมียไหม?”

“ระบบเปิดรถให้ผู้หญิงไม่ค่อยเหมาะสมในกรุงนะครับ ท่านก็รู้ว่าเมืองหลวง
รถมันแน่นมาก การลงมาเปิดประตูเพียงครั้งเดียวอาจเป็นสาเหตุให้รถติดไปทั้ง
เมือง เสียหายต่อเศรษฐกิจของชาติอย่างใหญ่หลวง”

“มีน้ำเต้าคุณจนถึงยังมีความสุขดี” (239)

(จาก “กรณีของทรงวิทย์-กนกวรรณ”)

“คุณไม่หย่ากับคุณศักดิ์ชายแล้ว?”

“ไม่ค่ะ”

“ผมถาวรจะถามไถ่ว่าทำไม?”

“เขาขอมลาออกอยู่บ้านเลี้ยงลูก-ดูบ้าน- ทำกับข้าวแล้วค่ะ”

“เขาให้เหตุผลว่าอะไร?”

“ความรักคือความเข้าใจวิถีชีวิตของคนที่คุณรัก และไม่พยายามเปลี่ยนแปลงมันค่ะ” (239)

(จาก “กรณีของศักดิ์ชาย-วันดี(ต่อ)”)

ปัญหาชีวิตคู่ของศักดิ์ชายกับวันดีหมดไป เมื่อสลายความคิดเรื่องเพศชายเป็นผู้นำ หรือเป็นช้างเท้าหน้าไปได้ ขณะที่อีกหลายคนประสบความล้มเหลวในชีวิตคู่เพราะยังคงยึดแนวคิดดังกล่าว บทสนทนาในเรื่องนี้นำไปสู่การเรียนรู้ชีวิตของตัวเอง เพราะเขาเริ่มฟังและนำไปครุ่นคิด การรับฟังและตามใจภรรยาในตอนท้ายเรื่องก็เกินไปตามความเข้าใจที่ว่า “ความรักคือความเข้าใจวิถีชีวิตของคนที่คุณรัก และไม่พยายามเปลี่ยนแปลงมัน”

1.2.4 เรื่องซ้อนเรื่อง

“กรรมนิของราชโลกสามเภาของราษฎร เอกเทศ” สร้างความสงสัยให้คิดว่าเป็นเรื่องของคนสามคนที่มีลักษณะร่วมกัน หรือคนคนเดียวมี 3 บทบาท ผู้แต่งเนื้อเรื่องออกเป็น 4 ตอน คือ จิตรกร ทหาร เมงดา และอัคราที่แท้ ในตอนที่ 1-3 ผู้อ่านได้พบว่า ตัวละครทั้งสามคนที่ใช้ชื่อเดียวกันว่าราษฎร เอกเทศ เป็นตัวละครหลักในแต่ละตอน แต่ทุกตอนก็มีจิตรกร ทหาร และเมงดา ปรากฏตัวอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ต่างกันที่ในตอน “จิตรกร” ราษฎรเป็นนักศึกษา เขาพยายามช่วยหญิงโสเภณีออกจากช่อง เขาไม่กล้ายิงเมงดาที่เข้ามาขัดขวาง หลังจากนั้นเขาทำผิดที่ยอมบอกที่ซ่อนของเพื่อน ๆ จนทั้ง 5 คนถูกฆ่าตายในการปราบผู้ชุมนุมทางการเมือง (14 ต.ค. 2516) ในตอน “ทหาร” ราษฎรที่เป็นทหารพยายามช่วยหญิงโสเภณี แต่ไม่สำเร็จเพราะกลัวเมงดา เมื่อเผชิญหน้ากัน หลังจากนั้น เมื่อมีการปราบผู้ชุมนุม เขาจับตัวนักศึกษาคนหนึ่งได้และขู่จนรู้ที่ซ่อนนักศึกษาอีก 5 คน เขายังคนทั้ง 5 ตาย ส่วนในตอน “เมงดา” ราษฎรขู่เด็กหนุ่มและทหารที่จะพาโสเภณีหนีจนทั้งสองกลัวถน ต่อมาเขาพลัดไปอยู่กับกลุ่มนักศึกษาที่หนีการจับกุมในวันชุมนุม และถูกทหารคนนั้นยิงจนขาพิการ ส่วนในตอนที่ 4 “อัคราที่แท้” ผู้เล่าใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เล่าเรื่องของราษฎร เอกเทศในตัวคนทั้งสามที่มาพบกันและสนทนากันต่อหน้า “ผม” ทั้ง 3 คนรับว่ามีปัญหาความกลัวตรงกัน ดังที่ เมงดากล่าวว่า “...ไม่ว่าเราทั้งสามเป็นใคร รับบทอะไร สถานการณ์

อะไร เราก็ยังเป็นคนเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน”(82) คนทั้งสามตกลงจะพิสูจน์ตัวเอง ด้วยการเล่นรัสเซียนรูเล็ตต์ ผลก็คือ “ไม่มีใครตายเพราะเมื่อมันโก ไม่มีลูกกระสุนออกมา แต่ราชฎีร์ เอกเทศ ก็ปลดปล่อยตัวตนจากความกลัวได้สำเร็จ ดังข้อความที่เล่าผ่าน “อิตาลีที่แท้” ว่า

บัดนี้ทั้งห้องเงียบเชียบ ว่างเปล่า เสียงปืนข้างนอกขาดหายไปแล้วเช่นกัน ไม่มีใครตายในห้องนี้ ผมเบือนหน้าไปหยุดที่ปืนถูกโหมบงโต๊ะ ถอดครึ่งเพลิงและ พลันก็สะดุ้งเฮือกเมื่อพบว่าภายในนั้นไม่มีกระสุนเลยสักนัด เป็นไปได้อย่างไรที่ ภายในลูกไม้ว่างเปล่า ในเมื่อผมเชื่อว่าผมใส่มันลงไปแล้ว ผมตั้งใจไม่ใส่มันลงไปตอนขึ้นปืนให้พวกเขาหรือว่าผมลืมใส่กันแน่ ทั้งสามคนนั้นต่างก็เชื่อมั่นว่าใน ปืนกระบอกนี้มีกระสุนอยู่นัดหนึ่งจริง เดินออกไปนอกชานเรือน แสงไฟริมถนน สาดย้อนร่างผมเป็นเงามืดยาวเหยียด ผมจมลึกในความครุ่นคิด จิตใจตื่นเต็มที่ หลายปีมานี้ผมกำลังค้นหาอะไร ตัวคนที่แท้จริงของผม? อิศรภาพจากความกลัว? เมฆหมอกจางขึ้นเบื้องบน ท้องฟ้าสวยสกาบ เบื้องบนดาราระยับระยับ ดาวเลือดยัง ลอยอยู่ในอากาศ ลมอรุณยังพัดมาแผ่วเบา ตอนนี้อยู่ไม่ได้กลิ่นดาวเลือดแล้ว มองฟ้าที่เริ่มสว่าง ความมืดไม่เคยคงอยู่นิรันดร์ ทางเดียวที่จะช่วยนำเมฆกลับมาสู่ตัวคนที่แท้จริงก็คือด้วยความรักเท่านั้น และมนุษย์เราทุกคนก็มีอิตาลีแห่งความดี งามและความรักซ่อนอยู่ในตัวด้วยกันทุกคน การให้ภัยแก่ตนเองหรือผู้อื่นก็คือ ความรักชนิดหนึ่ง ผมคิดว่าผมเข้าใจประกายตาของพวกเขา ก่อนจากไปแล้ว มัน ไม่เคยปรากฏอยู่บนนัยน์ตาของราชฎีร์ เอกเทศมาก่อน (84-85)

กล่าวได้ว่าราชฎีร์ เอกเทศ ได้ชีวิตที่เป็นปกติกลับมาเพราะกล้าเสี่ยงต่อความตาย ความกล้าที่ปลดปล่อยเขาจากความกลัวและปลดปล่อยเขาจากความทุกข์ทรมานอันเนื่องมาจาก ความกลัวอันยาวนานด้วย ดังเห็นได้ว่า ในตอนที่ 1-3 นั้น เขาไม่กล้าฆ่าตัวตายหรือคิดจะทำก็ไม่ เคยทำได้ตลอดระยะเวลา 19 ปี ทางเดียวที่จะบำบัดความกลัวในตอนนั้น ก็คือ ใช้ความรุนแรงกับ ผู้อื่นหรือไม่ก็หนีเอาตัวรอดโดยยอมจำนนกับอำนาจ แต่ตอนสุดท้ายนี้ตรงกันข้ามโดยสิ้นเชิง

ในข้อความนี้ผู้เล่าเอ่ยถึง “เมากลี” อีกครั้งหนึ่งหลังจากที่เคยกล่าวว่า “ผมอาจมี บางส่วนคล้ายกับเมากลี” (80) ผู้อ่านจึงได้เห็นว่าการนำเมากลีกลับมาสู่ตัวคนที่แท้จริงด้วยความรักเป็นความเปรียบแทนการกล่อมเกลาสัญชาตญาณสัตว์ หากสัญชาตญาณสัตว์เป็นส่วนหนึ่ง

* เรื่องเมากลีถูกนำมาว่า ของรัศมีรัตน์ ศิลปิน มีเนื้อเรื่องว่า เมากลีเป็นเด็กที่เติบโตมาในป่า เขาใช้ชีวิตร่วมกับสัตว์ป่าและวิถีชีวิตเช่นเดียวกัน เมื่อโตเป็น หมูป่าเขากลับเข้าหมู่บ้านและมีชีวิตเช่นคนทั่วไปเพราะความรัก